

der og udbæve mange Anomalier og Ulemper. Men dette Skridt staaer heller ikke isoleret; det viser baade tilbage og fremad. Det viser tilbage og godtgjør, at der i Fortiden om end i Stillehed, dog ikke er blevet arbejdet forgjæves, arbejdet paa at lægge en Grund, hvorpaa der nu kan bygges — og ethvert Grundlægningsarbejde pleier at være usynligt — og det viser ogsaa fremad, peger hen til en Tid, hvor det bør haabes, at de mangfoldige sælles Interesser for de nordiske Riger ville blive ligesaa mange Gjenstande for sælles Foranstaltning. Jeg veed ikke anden Vej, ad hvilken Norden vil kunne arbejde sig frem, til en ikke blot betrygget, men til en baade værdig og lykkelig Fremtid.

Madvig: Jeg havde ved 2den Behandling af denne Sag tænkt paa at hyltre et Par Ord i Anledning af et Par dengang fremkomne Udtalelser, men jeg fandt dog ikke egentlig Leilighed dertil. Nu derimod skal jeg tillade mig et Par Betragtninger, som have paatvinget sig mig. Naar den ærede Landsthingsmand, der først talte, antydede, at Lovforslaget, betragtet i og for sig, kunde være udsat for Kritik, maa jeg for mit Vedkommende udtale, at saavidt jeg skjønner, er denne Foranstaltning særdeles heldig og nyttig, skjøndt jeg maa overlade det væsentlige Ansvar, hvad jeg forøvrigt tør gjøre med god Samvittighed, til de Jurister, der have havt Deel i den. Jeg troer, som sagt, at det er en fuldkommen rigtig Foranstaltning, og jeg ønsker den just af den samme Grund som den ærede sidste Taler, fordi de bør slutte sig sammen, som naturlig kunne slutte sig sammen, og det er derfor, at jeg hilser denne Lov som en praktisk Begyndelse til en praktisk Forbindelse. Men just fordi jeg anseer den for at være dette, ønsker jeg, at man ikke skulde paa nogen Maade betragte den som et Slags Tendentslov, men kun, som den ligesvem ligger for, som en Begyndelse til at bortkaste de Skranker, som man maa ønske fjærne imellem Stamfrænder. Der fremkom imidlertid ved Sagens 2den Behandling et Par Yttringer, der syntes mig at gaae videre, men som jeg som sagt dengang ikke fandt mig tilstrækkelig opfordret til strax at modsigte. Det var

nemlig en Yttring af den ærede Ordfører, som gik ud paa at anbefale Loven, fordi den vilde fremtvinge Rundskaab til svensk Retsforfatning her i Landet. Denne Rundskaab har der imidlertid allerede længe været Anledning til at søge, og jeg finder det beklageligt, hvis det er saa, som den ærede Ordfører sagde, at der er en meget ringe Rundskaab i den Retning. Men jeg troer ikke, at det er rigtigt at anbefale denne Lov som et saadant Middel. Den Rundskaab til svensk Retsforfatning og Lovgivning, som kunde ønskes at findes her i Danmark, har først og fornemmost sin Betydning som en theoretisk Rundskaab til, hvad der andetteds, paa et meget nær beslægtet. Gebeet finder Sted. Dernæst vil den vistnok faae en praktisk Betydning, navnlig for dem, der med speciel dansk Retsdannelse og ved almindelig Indsigt i Retsforholdene kunne opfordres til at veilede til en rigtig Opfattelse af retslige Anliggender i Sverrig. Derimod troer jeg, at det vilde være meget uheldigt, hvis man tænkte paa en saadan praktisk Anvendelse af svensk Ret, der skulde lede danske dømmende eller egegyverende Embedsmænd. Hvis det var saaledes, som den ærede Ordfører sagde, vilde den Rundskaab, som skulde forudsættes ved denne Lov, kun blive en temmelig overfladisk, og den ærede Ordfører vil vist være enig med mig i, at man ikke skal forlede juridiske Embedsmænd til Overfladiskhed. Hvis det var saa, at denne Lov gav Anledning til at fremtvinge Erhvervelse af Rundskaab til svensk Ret, fordi den ikke kunde anvendes uden en saadan, saa begik man en Feil ved ikke i Loven at sætte en saadan Termin for Lovens Ikrafttræden, at den nødvendige Retskundskaab da kunde være tilstede. Men den ærede Ordfører har sikkert os i saa Henseende baade i Betænkningen og i sit Foredrag ved at gjøre opmærksom paa, hvad der forekommer mig at være rigtigt, at danske Embedsmænd ikke skulle handle efter svensk Ret og svenske Embedsmænd ikke efter dansk Ret. Begge modtage Erklæring om, at en Doms Gyldighed efter det andet Lands Ret er tilstede, og den skulle de hver i sit Land bringe til Udførelse efter dette Lands Regler for Dommens Execution. Derpaa er det, at denne Lovs Mulighed og Berettigelse i dette Dieblif berøer, og derfor troer jeg, at saa